
Raport z badania

Metody nauczania na kierunkach prawniczych. Wyzwania i oczekiwania.

Monika Kulesza-Czupryn
Pabianice, 10 lipca 2024 r.

 Wolters Kluwer

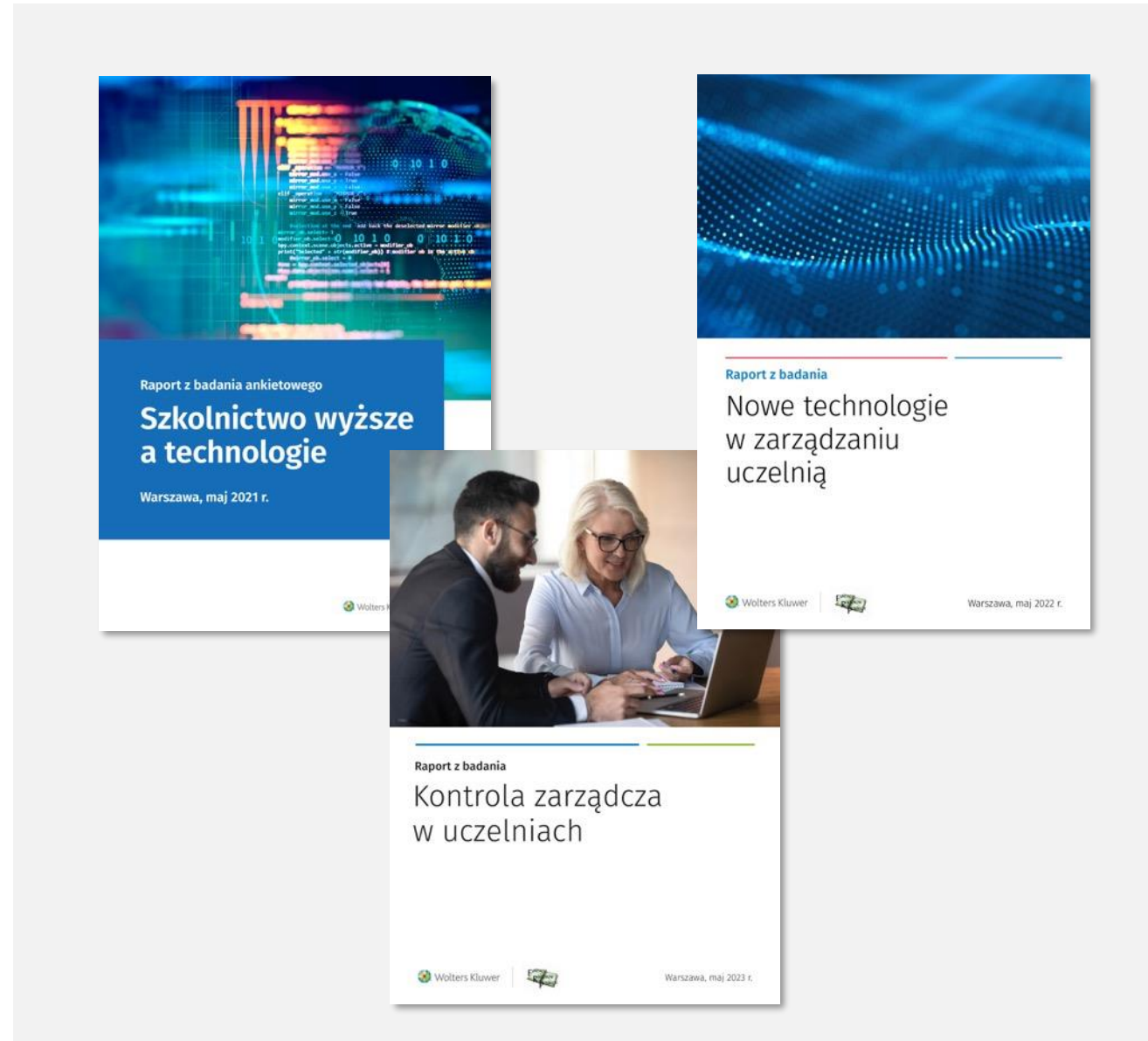
FUNDACJA
REKTORÓW
POLSKICH

Realizacja i cel badania

Realizacja

- ✔ Wolters Kluwer Polska i Fundacja Rektorów Polskich w ramach partnerstwa strategicznego od 2021 r. wspólnie realizują projekt dotyczący cyfryzacji polskich uczelni.
- ✔ W latach poprzednich nasze badania dotyczyły wpływu nowych technologii na zarządzanie uczelnią, w tym wprowadzanych i planowanych rozwiązań usprawniających prace m.in. w obszarze administracji.
- ✔ W ramach współpracy w 2024 r. kontynuujemy nasz projekt, skupiając się na działalności dydaktycznej uczelni, zawężając badaną problematykę do specyfiki kierunków prawniczych.
- ✔ W okresie luty-marzec 2024 r. przeprowadziliśmy badanie ankietowe online z kadrą dydaktyczną wydziałów prawa uczelni członkowskich KRASP zarówno publicznych jak i niepublicznych. W badaniu wzięło udział 231 osób.

Realizacja i cel badania

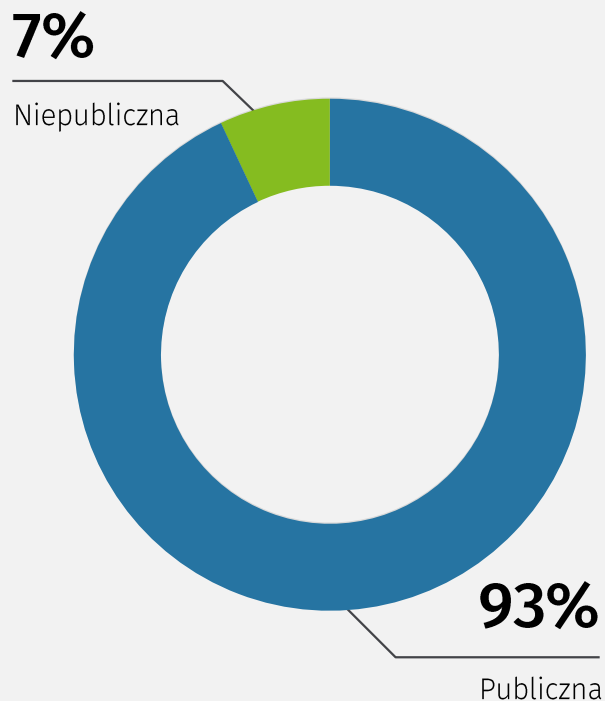
Cel badania

- ✓ Celem zrealizowanego badania ankietowego była identyfikacja stosowanych w praktyce metod nauczania studentów prawa wraz z rozpoznaniem potrzeb kadry dydaktycznej do zwiększania swoich kompetencji z zakresu nowoczesnych metod kształcenia.
- ✓ Tematyka ta jest szczególnie istotna w dobie intensywnego rozwoju nowych technologii, zwłaszcza sztucznej inteligencji (*Artificial Intelligence – AI*).
- ✓ Wymusza to konieczność zmiany paradygmatów kształcenia w uczelniach: weryfikacji instrumentarium kształcenia studentów, wspierania nowych form kształcenia z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych, nacisk na przestrzeganie zasad etycznych w użytkowaniu AI.

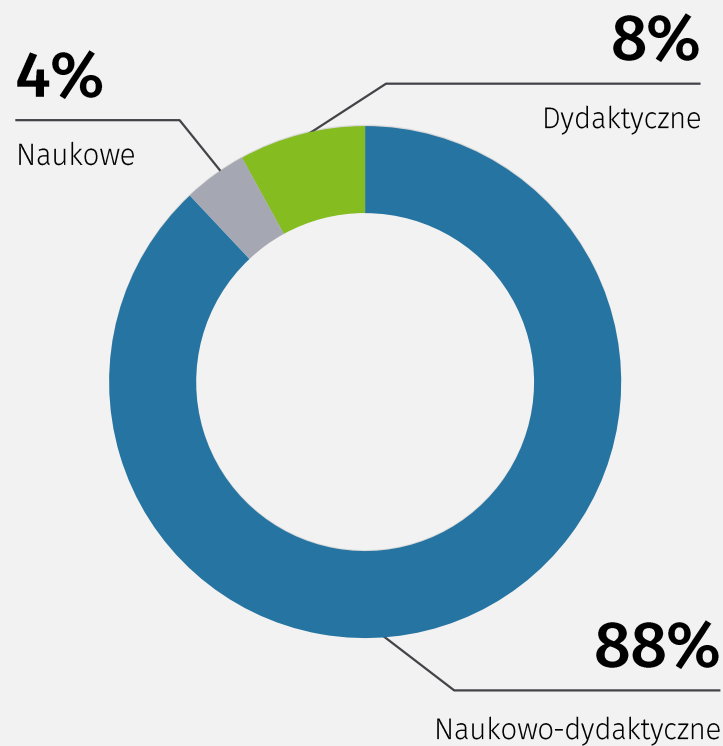

Charakterystyka badanych

Rodzaj uczelni

Rodzaj zajmowanego stanowiska

Pytanie jednokrotnego wyboru

N:231

Tabela 1. Stopień/tytuł naukowy respondentów

mgr	9%
dr	48%
dr hab. / dr hab. prof. uczelni	30%
prof. dr hab.	13%

Tabela 2. Wiek respondentów

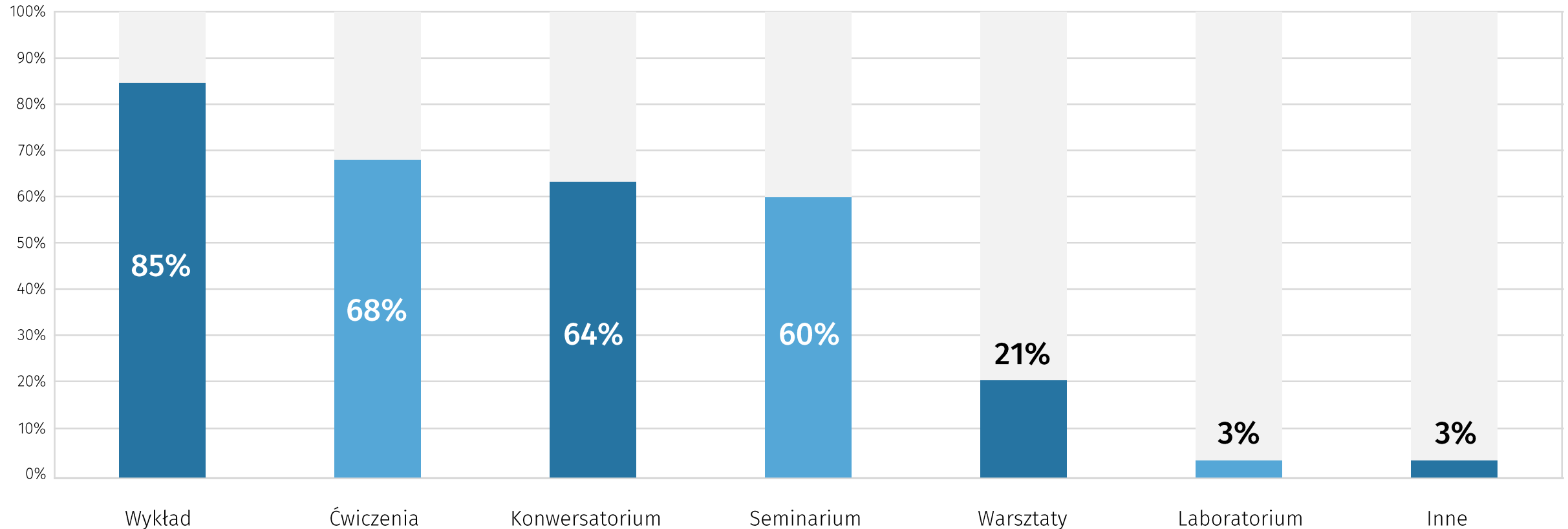
Poniżej 35 lat	14%
35-49 lat	51%
50-65 lat	28%
Powyżej 65 lat	7%

Tabela 3. Doświadczenie dydaktyczne – jak długo respondenci prowadzą zajęcia w uczelni

Powyżej 15 lat	56%
11-15 lat	19%
6-10 lat	12%
3-5 lat	6%
Poniżej 3 lat	7%

Dydaktyka po pandemii COVID-19

W jakiej formie prowadzi Pan/Pani zajęcia dydaktyczne?

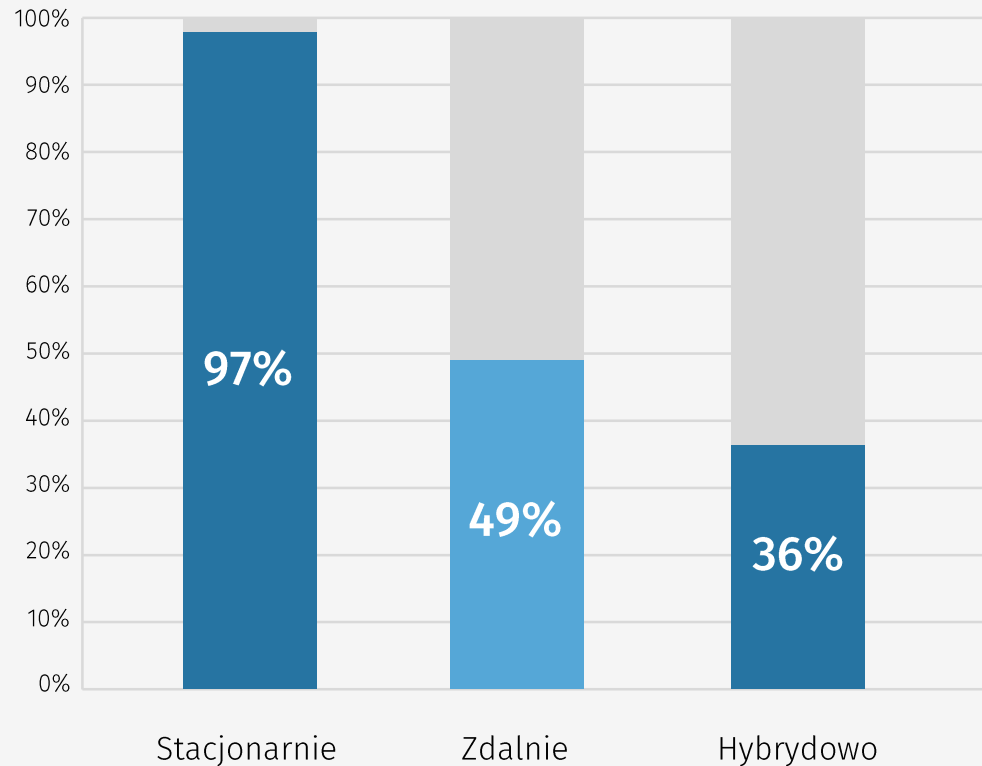

Pytanie wielokrotnego wyboru

N:231

Dydaktyka po pandemii COVID-19

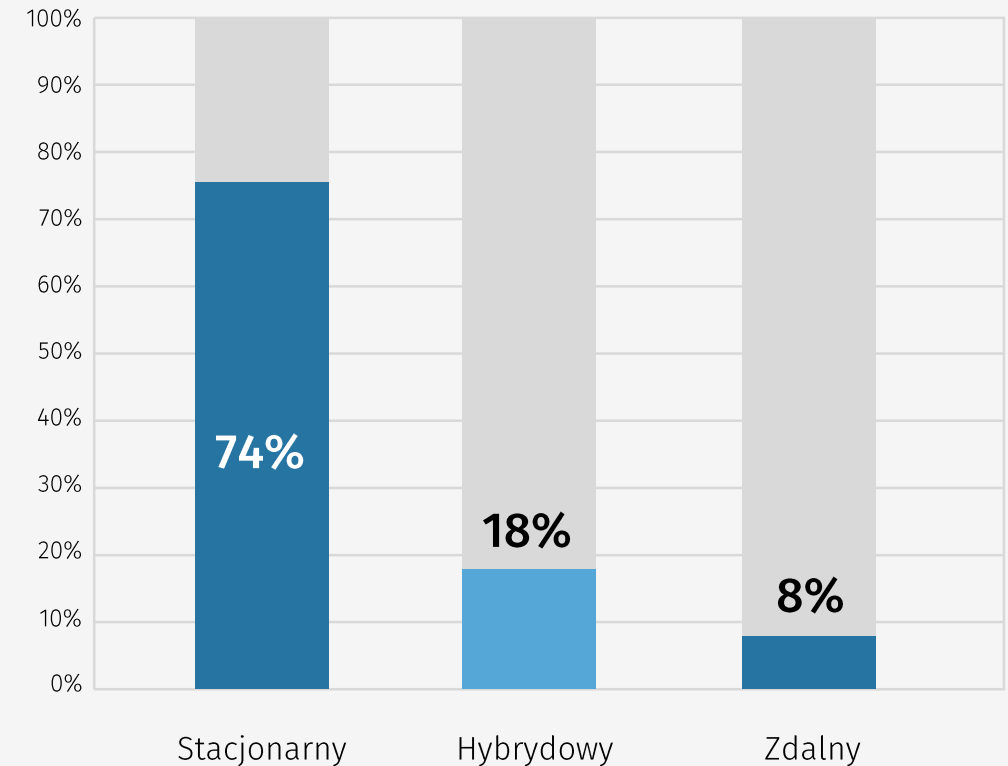
W jakim trybie prowadzi Pan/Pani zajęcia?

Pytanie wielokrotnego wyboru

N:231

Który tryb prowadzenia zajęć Pan/Pani preferuje?

Pytanie jednokrotnego wyboru

N:231

Dydaktyka po pandemii COVID-19

Tabela 4. Dlaczego tryb stacjonarny?

Lepszy kontakt ze studentami	61%
Większa aktywność studentów	15%
Możliwość szybkiej weryfikacji	13%
Efektywność nauczania	5%
Możliwość aktywizacji studentów	5%
Komfort wykładowcy	3%
Inne	17%

N:171

Tabela 5. Dlaczego tryb hybrydowy?

Możliwość dostosowania formy do czasu i rodzaju zajęć	39%
Wygodny dla obu stron	27%
Preferują studenci	12%
Balansuje obciążenie obu stron	10%
Inne	37%

N:41

Tabela 6. Dlaczego tryb zdalny?

Bardziej multimedialne – materiały i formy online	37%
Większy komfort obu stron	32%
Większa aktywność studentów	16%
Większa efektywność nauczania	11%
Więcej można zrealizować	5%
Inne	26%

N:19

„Umożliwiają bezpośredni kontakt interpersonalny, kształtują umiejętność nawiązywania relacji międzyludzkich, mają największą dynamikę”.

Możliwość podania kilku uzasadnień

„Forma zdalna daje możliwości, których nie ma forma stacjonarna. Można szybko przeprowadzić badanie ankietowe całej grupy, można szybko podzielić słuchaczy na grupy i zaglądać do każdej z nich. Jest łatwa możliwość udostępniania materiałów, operowania na prezentacjach, korzystania z innych narzędzi aktywizujących słuchaczy”

Metody dydaktyczne

W jaki sposób na Pana/Pani wydziale/kolegium podejmowane są decyzje odnośnie stosowanych metod kształcenia studentów?

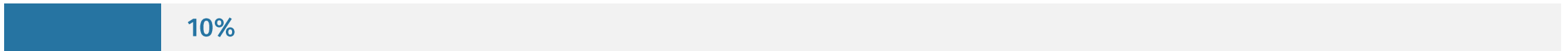
Każdy pracownik dydaktyczny we własnym zakresie wybiera metody kształcenia studentów w ramach prowadzonego przedmiotu

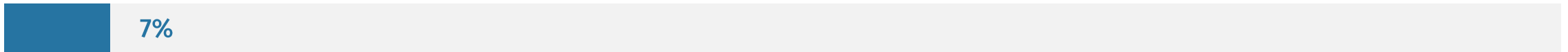
Na wydziale/kolegium przygotowywane są wytyczne dla pracowników dydaktycznych odnośnie wymaganych metod kształcenia

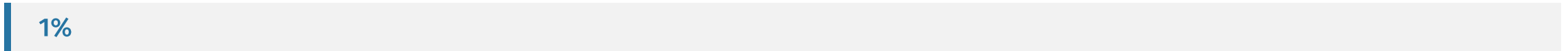
W uczelni działa ciało doradcze np. rada wspierająca kadrę dydaktyczną w wyborze metod kształcenia

Pracownicy dydaktyczni współpracują w grupach/zespołach dzieląc się swoim doświadczeniem odnośnie sprawdzonych metod kształcenia

W inny sposób

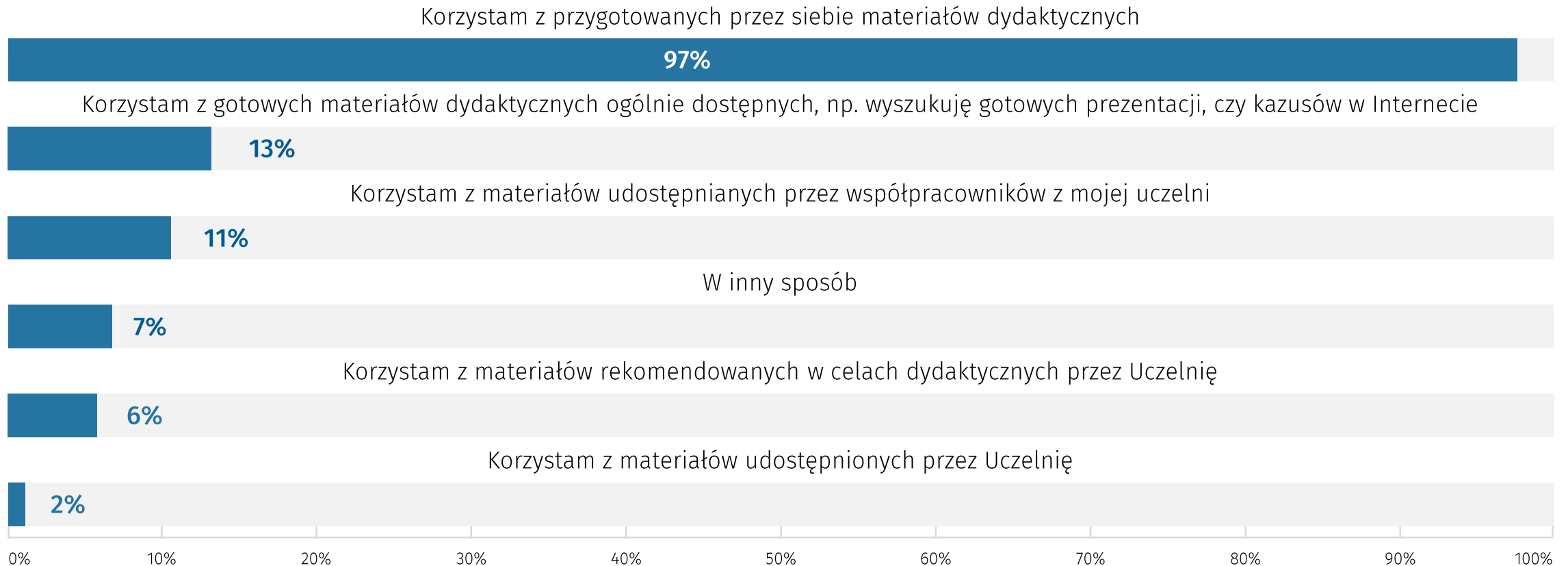
0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80% 90% 100%

Pytanie jednokrotnego wyboru

N:231

Metody dydaktyczne

W jaki sposób przygotowuje się Pan/ Pani do zajęć?

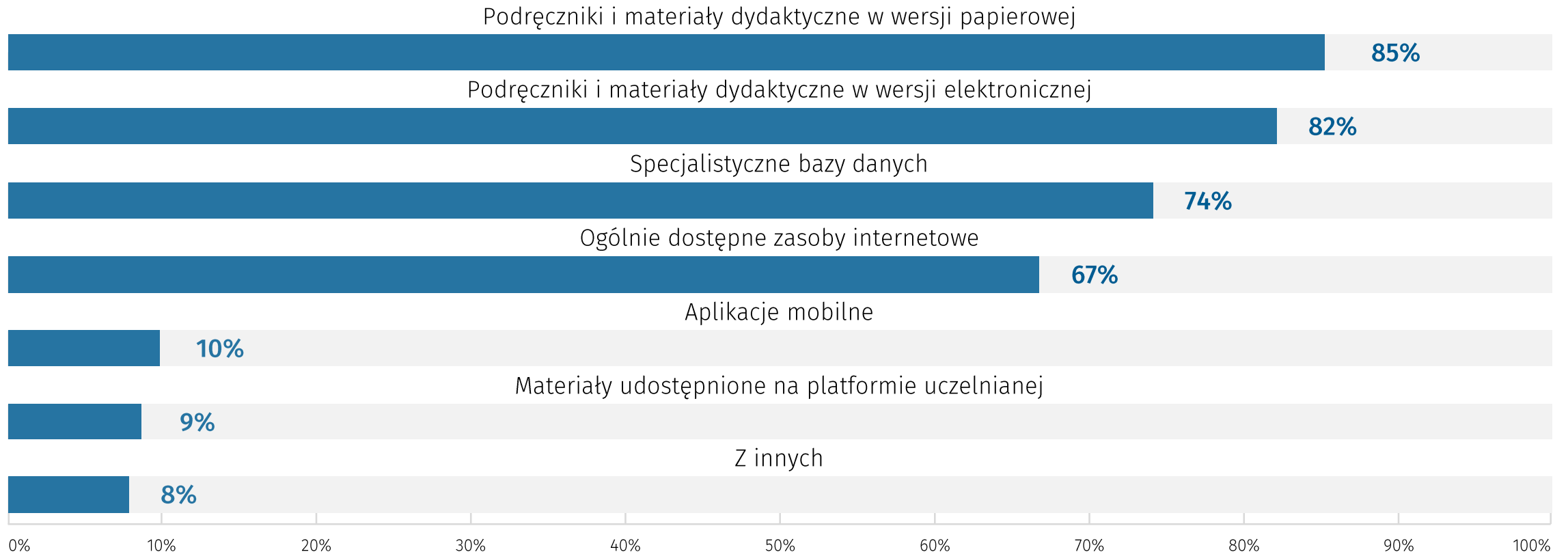

Pytanie wielokrotnego wyboru

N:231

Metody dydaktyczne

Z jakiego rodzaju materiałów korzysta Pan/Pani przygotowując się do zajęć?

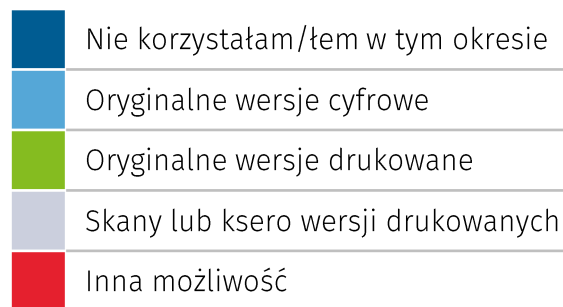
Pytanie wielokrotnego wyboru

N:231

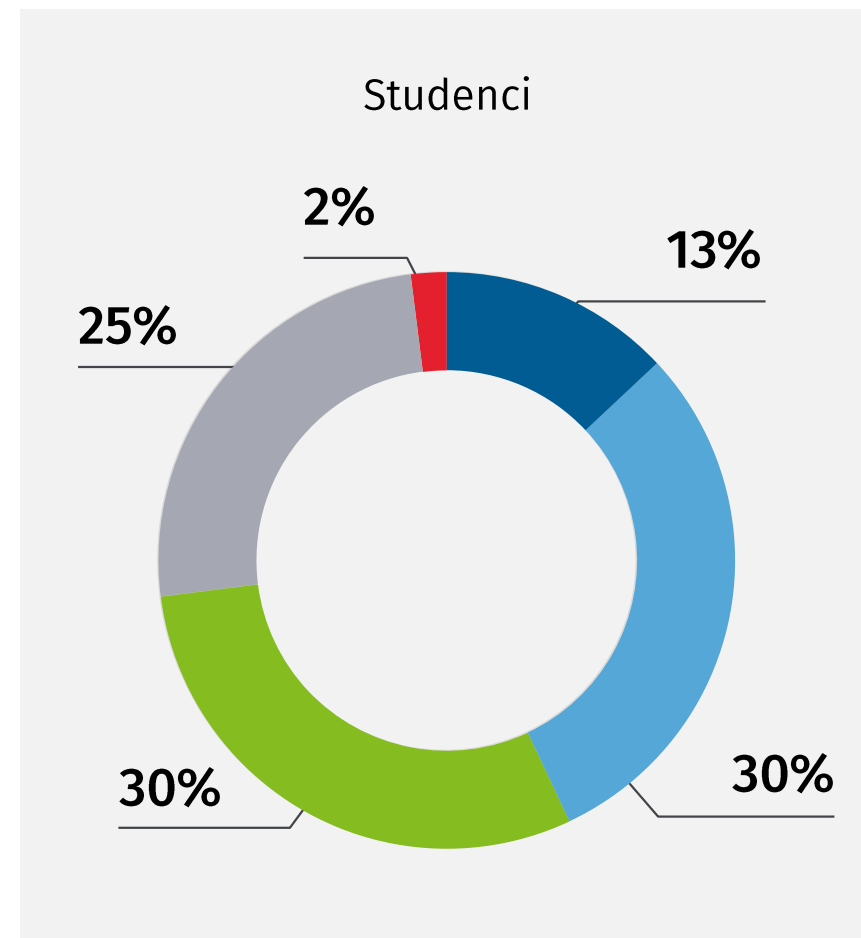
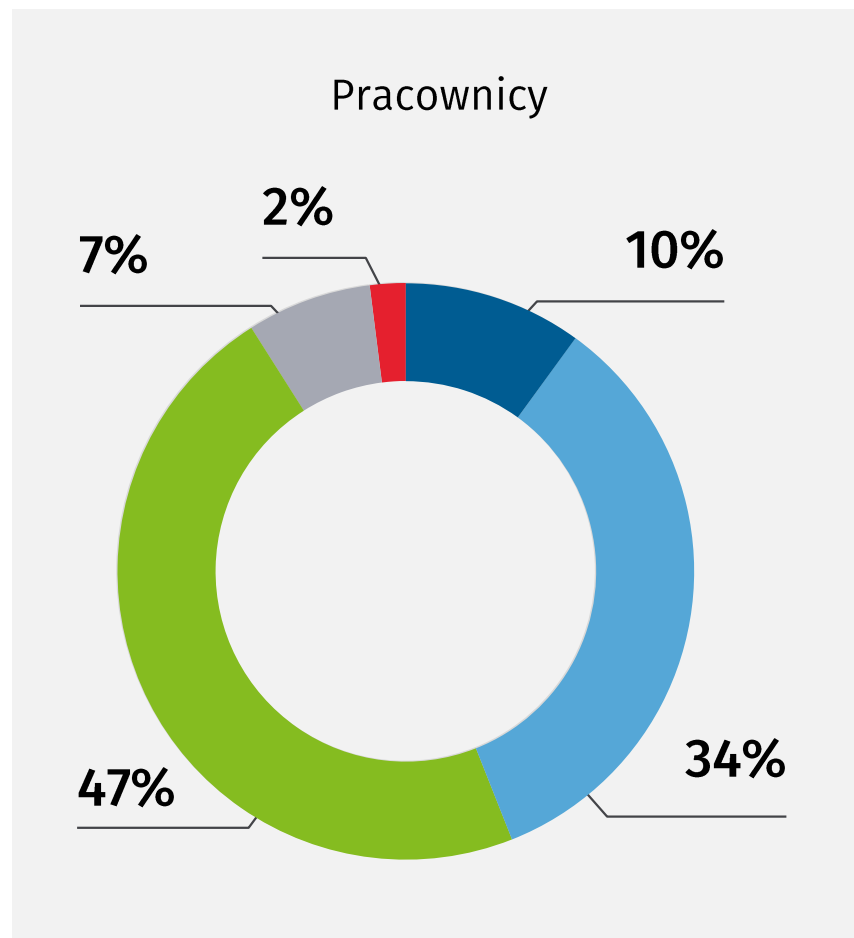
Metody dydaktyczne

Z jakiej formy podręczników korzystał (a) Pani /Pan najczęściej w tym okresie

Potwierdzają ten trend również wyniki badań prowadzonych przez PIK*:

Źródło: Badanie Polskiej Izby Książki nt. Środowisko akademickie polskich uczelni o podręcznikach i monografiach naukowych. Maj-Czerwiec 2023 r. N: 2855 (pracownicy) N: 5311 (studenci)

Metody dydaktyczne

Pracownicy naukowi i dydaktyczni naszej uczelni coraz chętniej sięgają po cyfrowe wersje potrzebnych im publikacji

	%	Liczba odp.
Zdecydowanie tak	42,77%	1221
Raczej tak	39,68%	1133
Raczej nie	3,08%	88
Zdecydowanie nie	0,67%	19
Trudno powiedzieć	13,80%	394

Studenci coraz rzadziej korzystają z biblioteki uczelnianej, bowiem znajdują w internecie potrzebne publikacje

	%	Liczba odp.
Zdecydowanie tak	30,40%	868
Raczej tak	44,10%	1259
Raczej nie	7,64%	218
Zdecydowanie nie	1,79%	51
Trudno powiedzieć	16,80%	459

Które zmiany w funkcjonowaniu Pani /Pana uczelni byłyby, Pani /Pana zdaniem, pożądane?

Zaopatrzenie biblioteki w nowe cyfrowe podręczniki i lub monografie naukowe

	%	Liczba odp.
Tak	86,62%	2473
Nie	3,78%	108
Trudno powiedzieć	9,60%	274

Przeprowadzenie warsztatów lub szkoleń, które podniosłyby kwalifikacje pracowników i studentów w zakresie korzystania z publikacji zgodnie z prawem

	%	Liczba odp.
Tak	53,35%	1523
Nie	19,93%	569
Trudno powiedzieć	26,73%	763

Źródło: Badanie Polskiej Izby Książki nt. Środowisko akademickie polskich uczelni o podręcznikach i monografiach naukowych. Maj-Czerwiec 2023 r. N: 2855 (pracownicy) N: 5311 (studenci)

Metody dydaktyczne

Materiały dydaktyczne z perspektywy studentów prawa na podstawie badania Wolters Kluwer Polska pt. „Czego pragną studenci prawa” maj 2023 r.

1 | Zauważalny jest trend polegający na malejącym znaczeniu klasycznych podręczników oraz rosnącym zapotrzebowaniu na pomoce naukowe skoncentrowane na przygotowaniu do egzaminu (pigułki, skrypty, lastminute, testy).

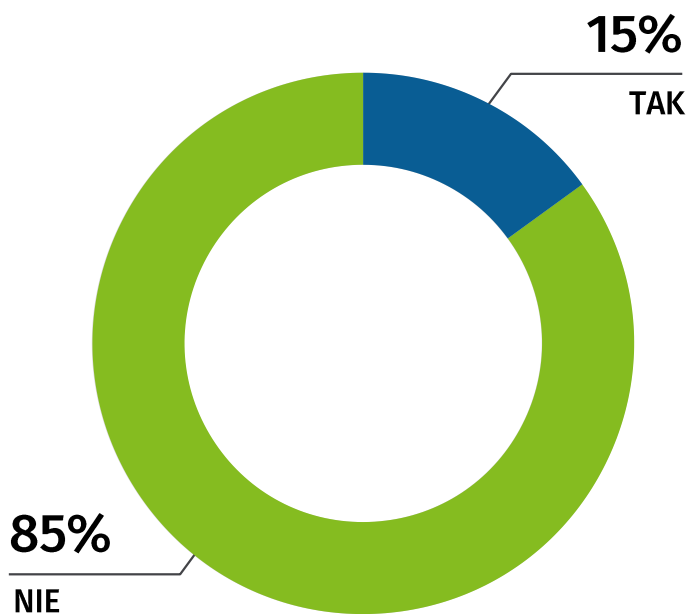
2 | Coraz powszechniejszy staje się model nauki polegający na równoczesnym korzystaniu zarówno z materiałów w wersji papierowej jak i elektronicznej.

3 | Czas pandemii wymusił na wykładowcach częstsze przygotowywanie skryptów i prezentacji ze swoich wykładów i ćwiczeń. Są to wysoko oceniane przez studentów pomoce naukowe pod względem przydatności do zdania egzaminu.

4 | Większość studentów prawa wciąż chce uczyć się z materiałów w wersji papierowej (chodzi głównie o notatki/skrypty i kodeksy) ze względu na wygodę użytkowania (mniej męczą się oczy) oraz większą podatność na personalizację i mnemotechniki (łatwiejsze zakreślanie, notowanie, rysowanie).

Metody dydaktyczne

Czy przygotowując się do zajęć, wykorzystuje Pan/Pani sztuczną inteligencję (Artificial Intelligence - AI)?

Pytanie wielokrotnego wyboru

N:231

Tabela 7. Do jakich działań wykorzystuje Pan/Pani rozwiązania AI?

Przygotowanie materiałów dydaktycznych	76%
Komunikacja ze studentami (np. maile, ...)	50%
Sprawdzenie, czy praca studenta nie jest plagiatem	44%
Przygotowanie testów	35%
Analiza wyników badań	15%
Do innych czynności	29%

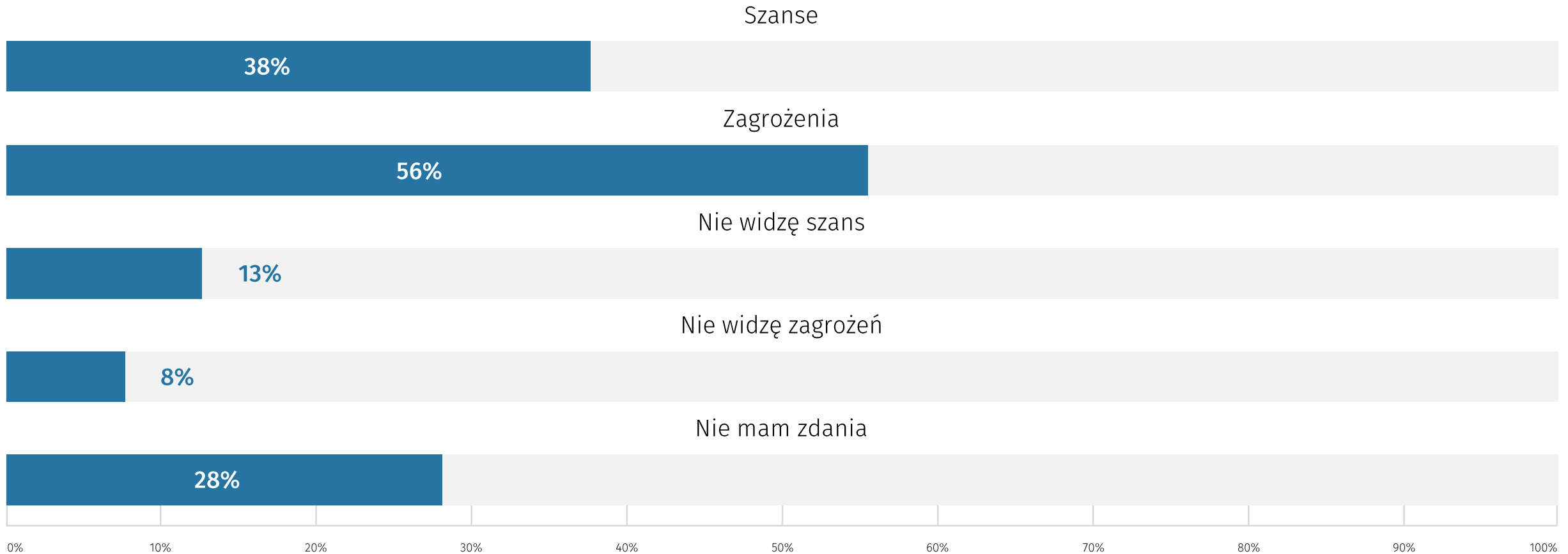
Możliwość podania kilku uzasadnień

N:38

sprawdzam czy AI by zdała egzamin materiał ilustracyjny materiałów dydaktycznych

Metody dydaktyczne

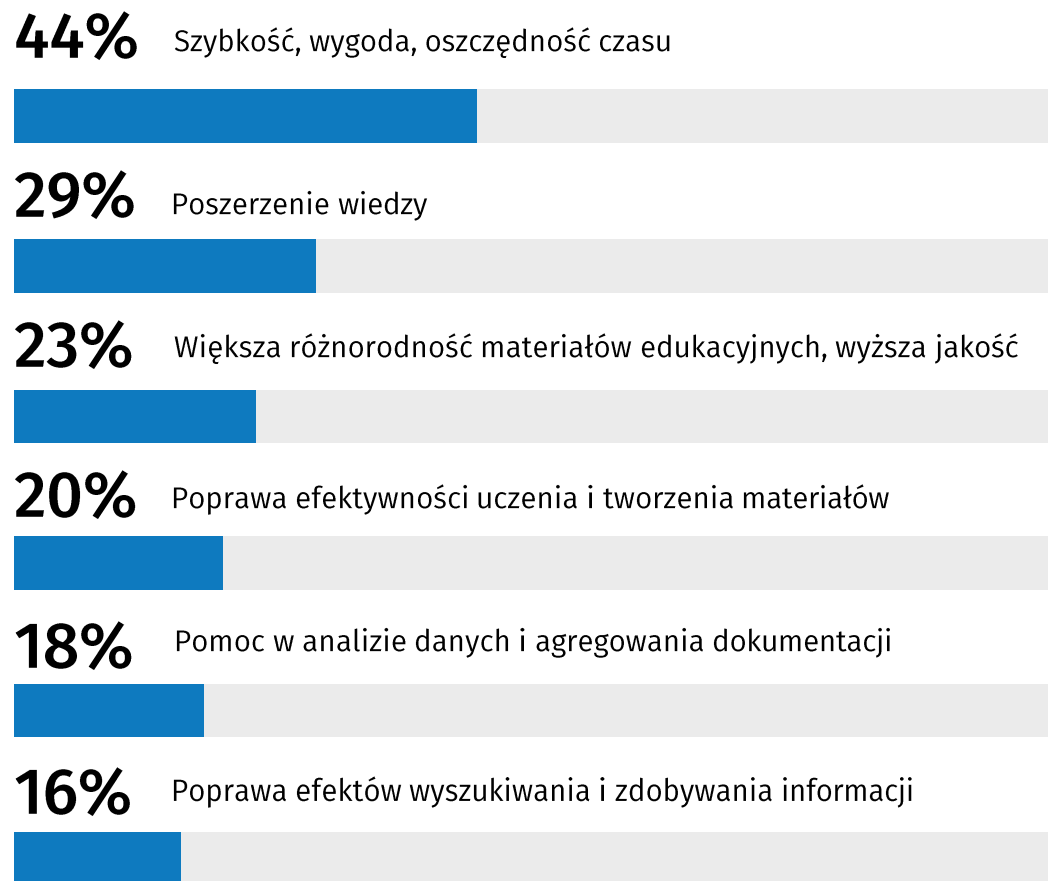

Pytanie wielokrotnego wyboru

N:231

Metody dydaktyczne

Jakie Pan/Pani widzi szanse w wykorzystaniu nowoczesnej technologii AI (Artificial Intelligence) w procesie kształcenia studentów kierunków prawniczych?

Możliwość podania kilku uzasadnień

N:88

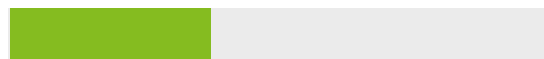
Metody dydaktyczne

Jakie Pan/Pani widzi zagrożenia w wykorzystaniu nowoczesnej technologii AI (Artificial Intelligence) w procesie kształcenia studentów kierunków prawniczych?

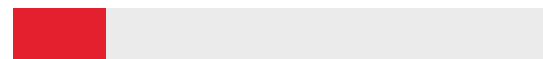
95% badanych niepokoi utrata samodzielności pracy i kreatywności przez studentów i pracowników w różny sposób wyrażona.

33% badanych niepokoi rzetelność danych.

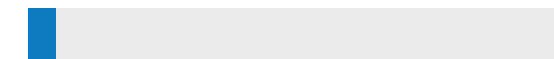
37% Utrata samodzielności, uwstecznienie, bezrefleksyjność

17% Nierzetelne wyniki analiz, błędne dane

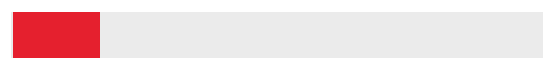
5% Brak przygotowania do korzystania z AI

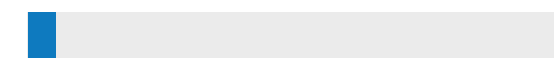
22% Niesamodzielne pisanie prac

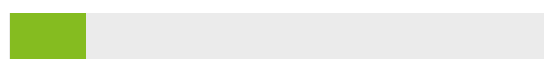
16% Problem z weryfikacją danych z AI

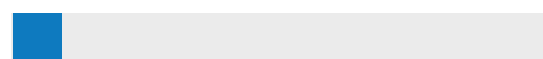
5% Prawa autorskie zagrożone

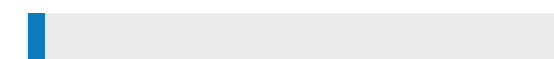
14% Kopiowanie

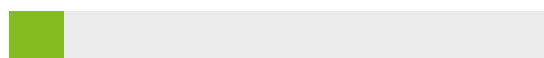
9% Wadliwy proces dydaktyczny, spadek jakości kształcenia

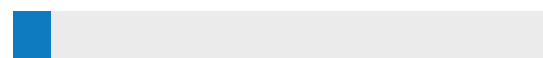
3% Odczłowieczenie, automatyzm

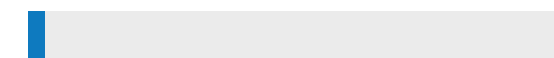
10% Ogranicza kreatywność

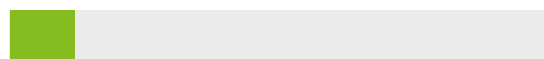
7% Utrwalanie fałszywej wiedzy

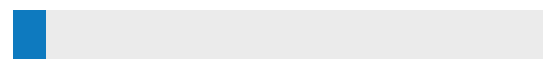
3% Plagiaty

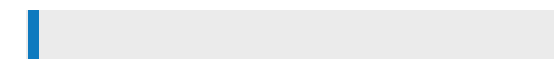
12% Rozleniwia, wspiera bierność

6% Zmniejszenie wiedzy własnej

2% Nieetyczne wykorzystywanie rezultatów

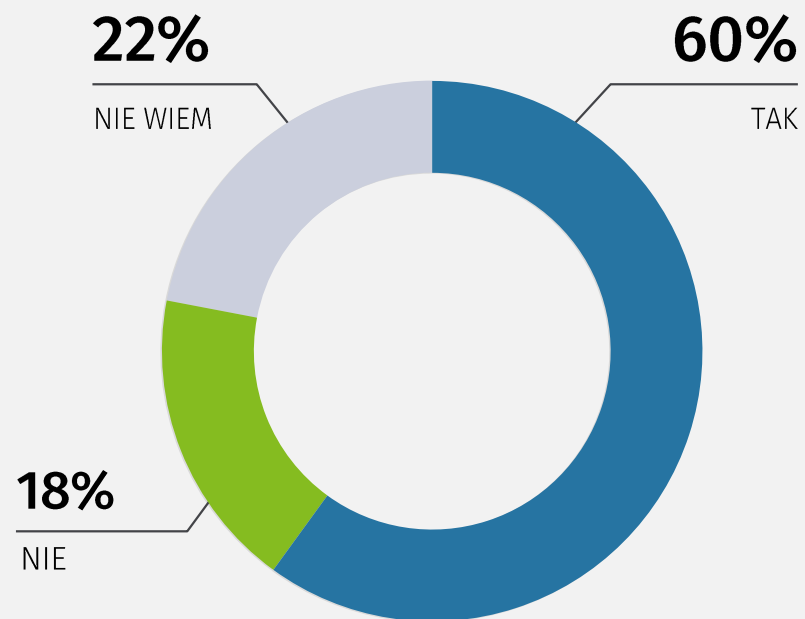

Możliwość podania kilku uzasadnień

N:130

Nowoczesne metody kształcenia

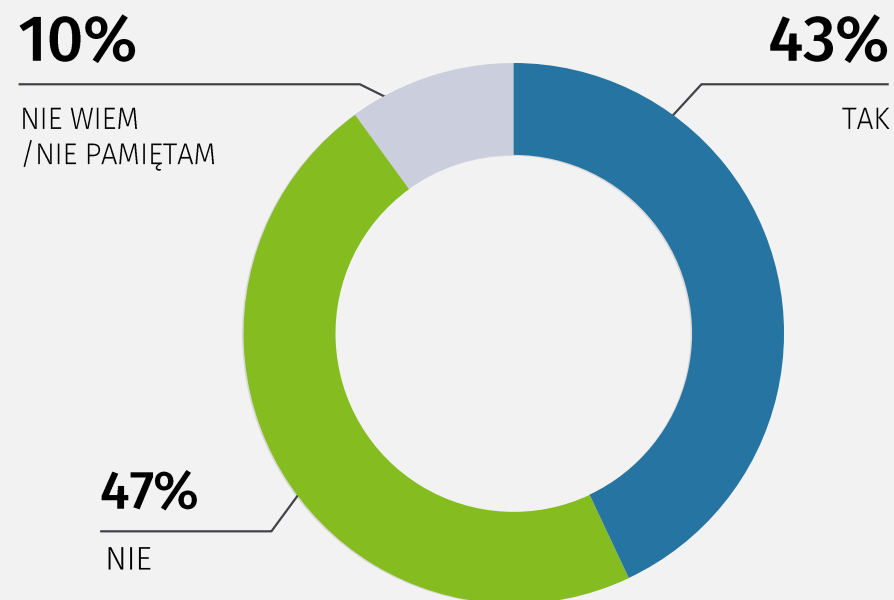
Czy na Pana/Pani uczelni są prowadzone szkolenia/warsztaty z nowoczesnych metod kształcenia?

Pytanie jednokrotnego wyboru

N:231

Czy brał/a Pan/Pani udział w warsztatach/szkoleniach z nowoczesnych metod kształcenia?

Pytanie jednokrotnego wyboru

N:231

Nowoczesne metody kształcenia

Tabela 8. Warsztaty/szkolenie z nowoczesnych metod kształcenia prowadzone na uczelni dla kadry dydaktycznej

Tutoring akademicki	60%
Nauka metodą Case Study	47%
Design Thinking	27%
Problem Based Learning	24%
Techniki radzenia sobie z agresją studenta	22%
Problem Solving	19%
Grywalizacja w edukacji akademickiej	17%
Learning by doing	14%
Action Learning	12%
Z innych	17%

Pytanie wielokrotnego wyboru

N:139

Tabela 9. Warsztaty/szkolenia z nowoczesnych metod kształcenia, w których respondenci brali udział

Tutoring akademicki	36%
Nauka metodą Case Study	32%
Design Thinking	22%
Problem Based Learning	17%
Grywalizacja w edukacji akademickiej	17%
Learning by doing	13%
Action Learning	12%
Techniki radzenia sobie z agresją studenta	12%
Problem Solving	10%
W innych	25%

Pytanie wielokrotnego wyboru

N=103

Nowoczesne metody kształcenia

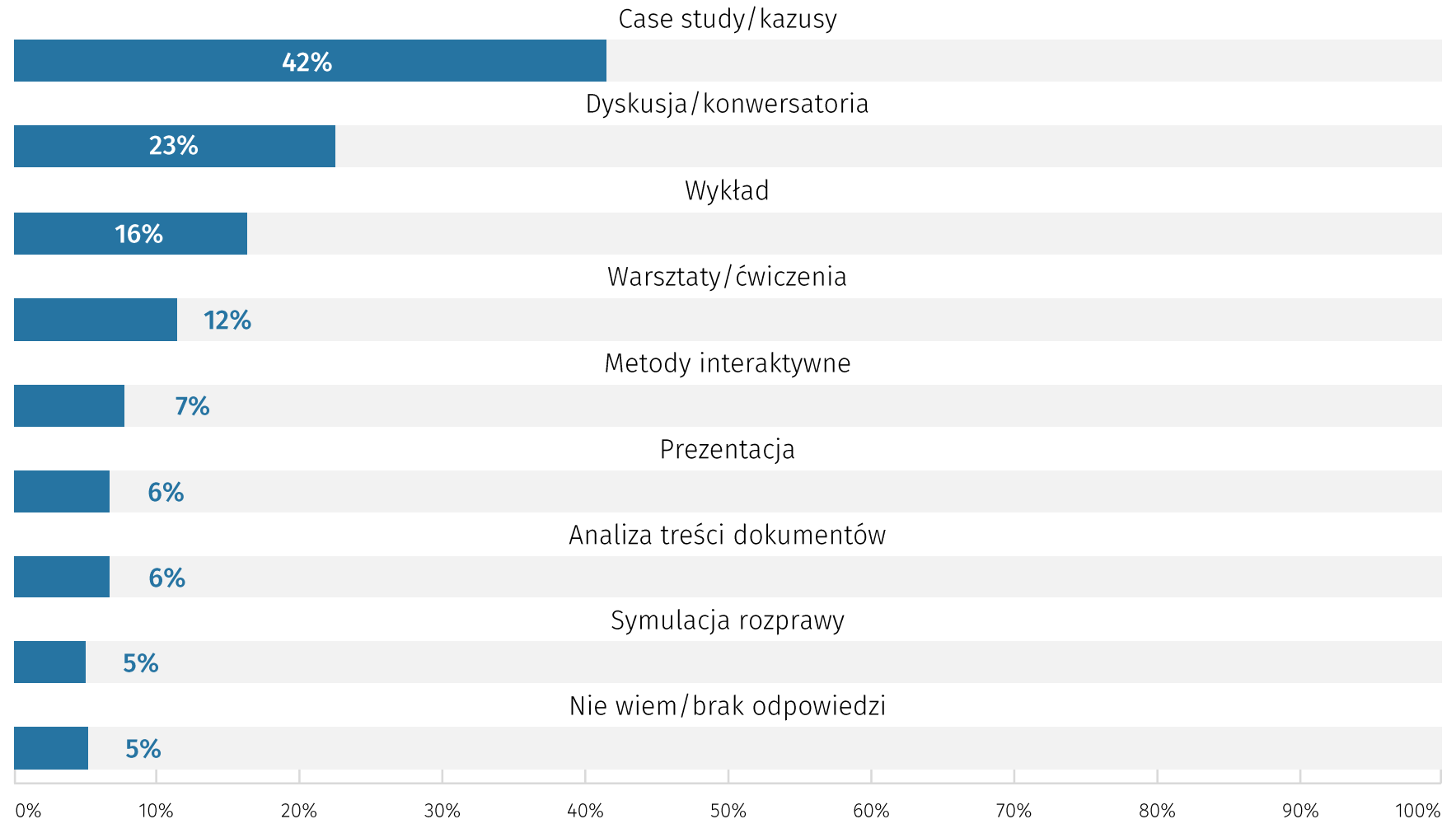
Jakie metody, w Pana/Pani praktyce akademickiej, przynoszą najlepsze efekty dydaktyczne?

Ponadto pojawiło się wiele pojedynczych wskazań różnych metod, ale z dużym naciskiem na praktyczny aspekt metod i dostosowania ich do grupy, z którą pracuje wykładowca.

„Studium przypadku, praca w grupach, debaty oksfordzkie, przygotowanie projektu. Wskazane metody wymagają zaangażowania się studentów w pozyskanie wiedzy i wykorzystania w praktyce ...”

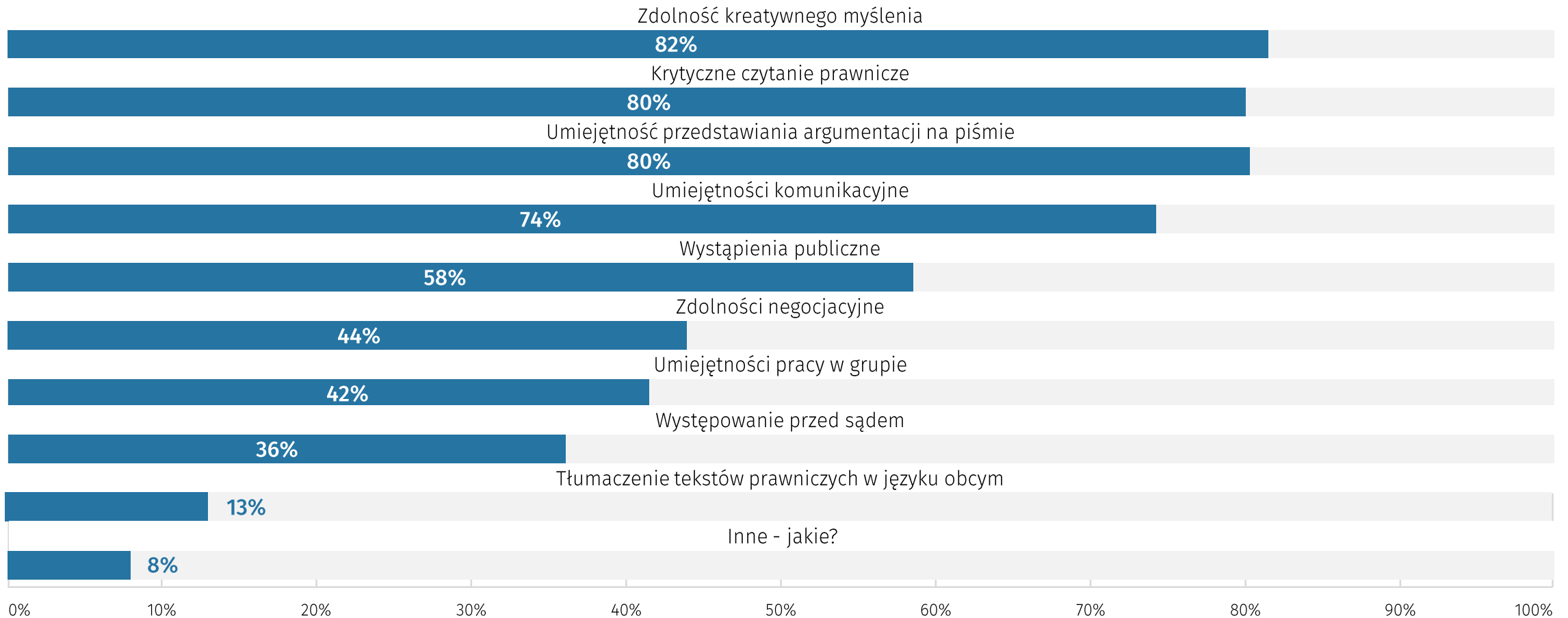
Pytanie wielokrotnego wyboru

N:231

Kompetencje prawników

Jakie Pana/Pani zdaniem są najważniejsze kompetencje i umiejętności potrzebne współczesnemu prawnikowi, które powinny być kształtowane w trakcie studiów?

Pytanie wielokrotnego wyboru

N:231

Kompetencje prawników

Czy w Pana/Pani uczelni organizowane są przez kadrę dydaktyczną warsztaty/kursy dla studentów dotyczące zwiększania wymienionych wyżej kompetencji i umiejętności prawniczych?

Pytanie jednokrotnego wyboru

N:231

42%

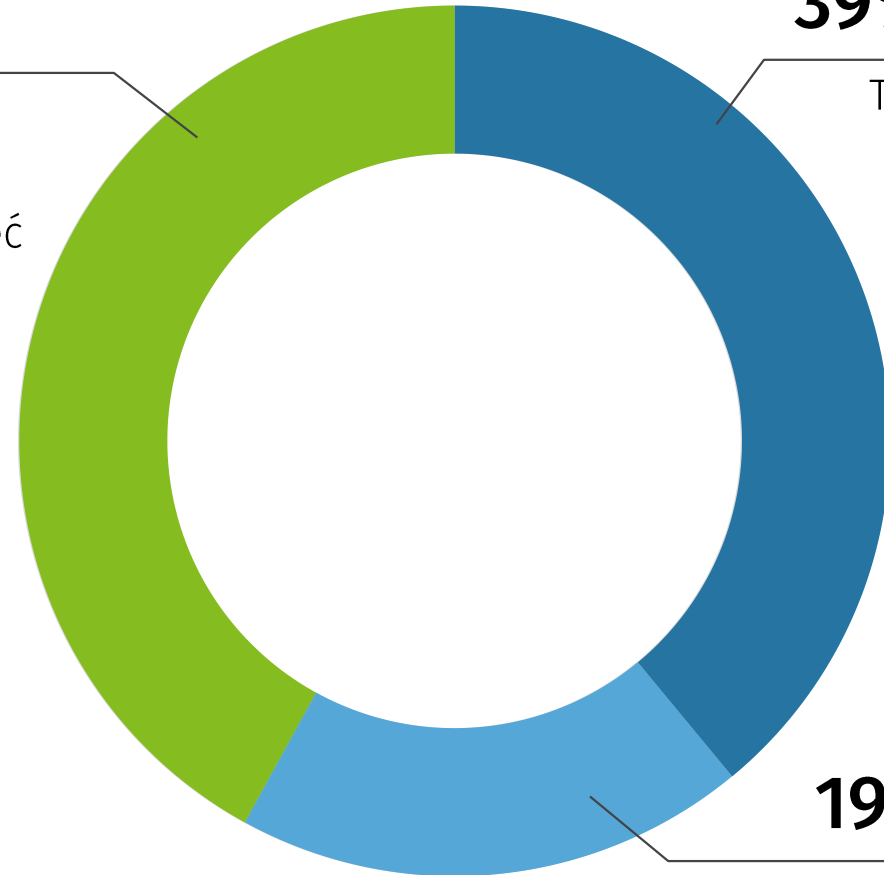
Nie wiem
/trudno
powiedzieć

39%

TAK

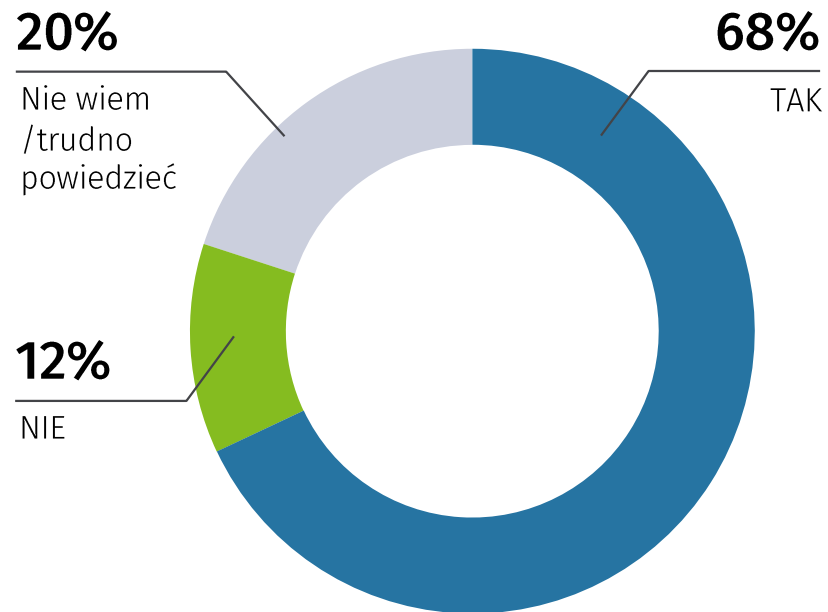
19%

NIE

Platforma wspierająca pracę dydaktyków

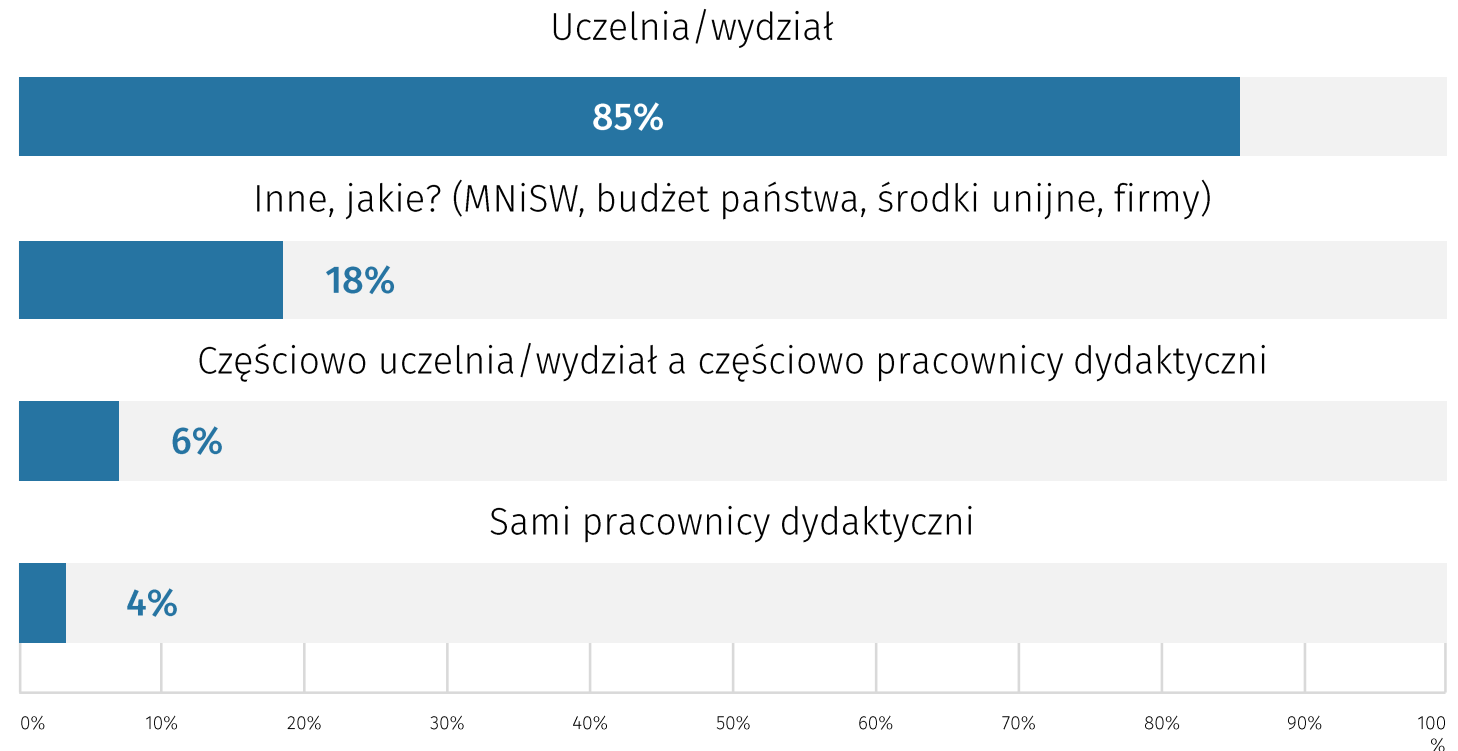
Czy pomocne byłoby utworzenie platformy wspierającej pracę kadry dydaktycznej na kierunkach prawniczych?

Pytanie jednokrotnego wyboru

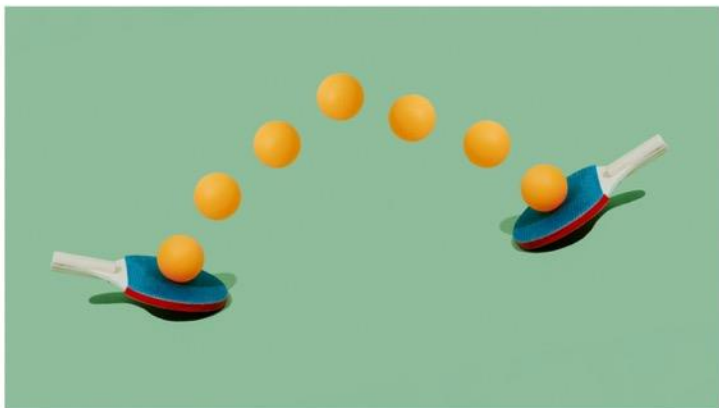
N:231

Kto powinien sfinansować dostęp do takiej platformy?

Pytanie jednokrotnego wyboru

N:158

June 25, 2024

Generative AI has made it easier for educators to design and deploy role-play scenarios, in which students can practice navigating business situations and test their knowledge in a low-risk setting.

Wharton educators Ethan Mollick and Lilach Mollick share guidance on how to use these tools to set up imaginative and supportive role plays for your students. They also offer a link to a prompt you can use verbatim or adjust for your own teaching objectives, goals, and class context.

[Read the full *Inspiring Minds* article](#)

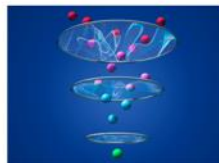
What's Inspiring Us

Student Use Cases for AI

Start by Sharing These Guidelines with Your Class

[Read More](#)

How Students Are Actually Using Generative AI

And What Educators Can Do to Adapt

[Read More](#)

How to Create Custom AI Chatbots That Enrich Your Classroom

4 Examples to Get You Started

[Read More](#)

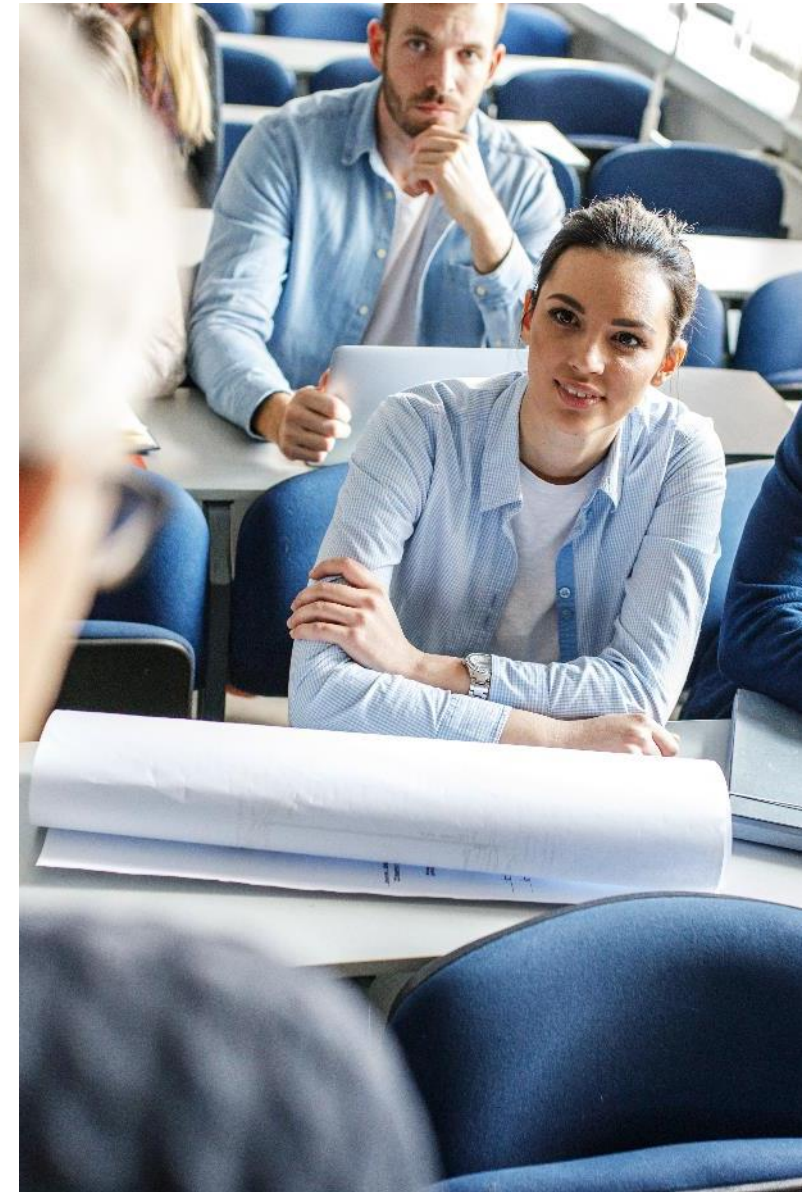
An In-Class AI Exercise to Help Your Students Get Hired

4 Steps to Better Prepare Learners for Job Interviews Using LLMs

[Read More](#)

Główne wnioski z badań

- ✔ Dydaktyka po pandemii COVID-19 to zdecydowany **powrót do kształcenia w trybie stacjonarnym**, który jest preferowany przez respondentów ze względu na potrzebę interakcji ze studentami, budowania relacji mistrz-uczeń, a także weryfikacji przez dydaktyków skuteczności stosowanych metod przekazywania wiedzy.
- ✔ Chociaż **tryb stacjonarny pozostaje dominujący** w procesie kształcenia, **tryb zdalny i hybrydowy** doceniany jest jako rozwiązanie elastyczne i korzystne zwłaszcza podczas prowadzenia zajęć opartych na przekazywaniu wiedzy teoretycznej (np. wykłady), umożliwiające lepsze zarządzanie czasem przez dydaktyków i studentów, a także wykorzystanie narzędzi cyfrowych w procesie kształcenia.
- ✔ Zauważalne są dwa podejścia na uczelniach odnośnie wyboru metody kształcenia studentów: autonomia pracownika dydaktycznego w zakresie prowadzonego przedmiotu (58%) oraz działanie według ogólnie ustalonych wytycznych (43%)
- ✔ Profil pracownika dydaktycznego – samodzielnie przygotowuje swoje zajęcia i niezbędne materiały (97%), korzystając z podręczników i materiałów zarówno papierowych (85%), jak i elektronicznych (82%), korzysta ze specjalistycznych baz danych (74%) i zasobów internetowych (67%), w większości przypadków przygotowując się do zajęć, nie wykorzystuje AI (85%).

Główne wnioski z badań

- ✔ Dydaktycy kierunków prawniczych wykorzystanie AI w procesie kształcenia postrzegają bardziej jako zagrożenie (56%) niż szansę (38%). Według nich AI przede wszystkim zagraża rozwojowi studentów ich samodzielności, kreatywności, a także przyswajaniu nierzetelnych danych generowanych przez AI. Doceniana jest natomiast jako narzędzie usprawniające przetwarzanie danych i przygotowanie ciekawych materiałów do zajęć.
- ✔ Za **najważniejsze kompetencje współczesnego prawnika** respondenci uznają kreatywne myślenie, umiejętność argumentacji na piśmie, krytyczne czytanie prawnicze oraz umiejętności komunikacyjne. Są to właśnie te kompetencje, których rozwój może zostać zaburzony przez bezrefleksyjny dostęp do narzędzi AI.
- ✔ Zdaniem badanych największe efekty dydaktyczne osiągane są podczas zajęć praktycznych nastawionych na rozwój kompetencji prawniczych: case study/kazusy (42%), dyskusje/konwersatoria (23%). Wykłady (ale interaktywne/angażujące), podczas których przekazywane są niezbędne zagadnienia teoretyczne (16%), które wykorzystuje się następnie jako podstawę wiedzy podczas warsztatów/ćwiczeń (12%).

Główne wnioski z badań

- ✓ Biorąc pod uwagę zarówno profil pracowników dydaktycznych, jak i wyzwania związane z rozwojem nowych technologii, w tym narzędzi AI, w procesie kształcenia zasadne jest poszukiwanie rozwiązań umożliwiających kadry dydaktycznej dostęp do zasobów rzetelnej wiedzy zarówno teoretycznej, jak i praktycznej z zakresu nauk prawnych.
- ✓ Jak wynika z przeprowadzonych badań, zdaniem większości badanych (68%) pomocne byłoby utworzenie platformy wspierającej pracę kadry dydaktycznej na kierunkach prawnych, która zawierałaby gotowe materiały, takie jak wskazówki metodyczne dotyczące planowania zajęć, określania celów i metod ich prowadzenia, scenariusze zajęć tematycznych, bazy z przykładami case study.
- ✓ Według respondentów finansowanie dostępu do platformy powinno być zapewnione przez uczelnię lub ze środków zewnętrznych, takich jak budżet państwa, dotacje ministerialne, czy fundusze unijne.

Dziękuję
za uwagę!

